

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sectio I. Quomodo Fides amittatur in hac vitâ: Vbi etiam de Fide vivâ &
mortuâ

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

TOM. II.

III.
De specie-
bus, & piâ
affectione
ad fidem
requiritur
dictum est
suprà.

IV.
Habitus
Fidei divi-
na infundi-
tur nonnun-
quam sine
gratiâ ha-
bituali, seu
charitate.

Ostenditur
Fidei habi-
tum infundi
interdum
sine gratiâ
habituali.

Quæres tertio: Quid de speciebus, & piâ affectione sentiendum, quæ non minùs ad actum Fidei elicendum necessaria sunt quàm habitus Fidei. Huic quæsito satisfactum est suprà Disputatione decimâ-tertiâ, sectione sextâ, & Disputatione decimâ-quartâ, sect. 3. 4. & 5. nec opus est hic quiddam adjicere.

Quæres quartò: Utrùm habitus Fidei aliquando infundatur adulto sine gratiâ habituali, seu charitate? Negat Durandus in 3. Distinctione 13. q. 6. Scotus in 3. Distinctione 36. in fine, Vega & alii. Dicendum nihilominus habitum Fidei divinæ subinde infundi sine gratiâ habituali, seu charitate: ita S. Thomas hic, q. 6. art. 2. ad tertium, & alii quidam ex Theologis. Probat: Fide enim certum est habitum Fidei supernaturalis sæpè manere sine gratiâ & charitate, gratia namque habitualis & charitas per quodcunque peccatum mortale amittuntur, quod tamen non contingit in habitu Fidei, ut Disputacione sequente videbimus. Quando ergo catechumenus primò instituitur circa mysteria Fidei, credit Fide divinâ articulos sibi tunc propositos; actus ergo Fidei supernaturalis, qui tunc liberè, vel per auxilium extrinsecum, vel intrinsecum transiens elicitur potest esse sufficiens dispositio ad habitum Fidei, ejusque infusionem de congruo merendum. Deinde hic catechumenus constanter credit illa mysteria, ergo sicut properterea inferimus habitum Fidei in eo, qui grave aliquod peccatum admisit, etiamnum manere, quòd nimirum constanter adhuc credat articulos

Fidei, idem dici potest de hoc catechumeno. Imò probabilius videtur habitum Fidei interdum infundi ante habitum Spei. Quando autem infunditur habitus Fidei, verisimilius est infundi etiam habitum piæ affectionis ante charitatem.

Dices: Adultus iste est adhuc infidelis. Respondetur, si per infidelem intelligatur is, qui actu non suscepit baptismum, est adhuc infidelis, cum necdum admittus sit in gremium Ecclesiæ: si verò per infidelem intelligat quis eum, qui Fidei mysteria non credit, hic dici hoc sensu nequit infidelis, cum non minùs assensu verè supernaturali, Fidei articulos credat, quàm aliquis baptizatus.

Nec obstat quòd Concilium Tridentinum sessione sextâ, capite septimo dicat hominem in justificatione hæc omnia simul infusa accipere, *Fidem, Spem, & Charitatem*: hoc, inquam, non obstat; certum est enim non debere hoc dictum Concilii universim & semper sumi ut sonat: quando namque fidelis quispiam gratiam, quam per peccatum amiserat, recuperat, & justificatur, nec Spei, nec Fidei habitus accipit, utpote quos non amisit, cum hi duo habitus per omne peccatum non tollantur. Aliqui ergo hoc intelligendum existimant de justificatione parvuli: alii asserunt mentem Concilii esse, hæc omnia semper in justificatione esse simul. Tandem, salvo meliori judicio, dici posse videtur, eam esse justificationis naturam, ut hæc omnia homo habeat, imò tunc accipiat, si omnia, vel aliqua ex iis antea non habuerit.

V.
Qua sensu,
hujusmodi
catechume-
nus est ad-
huc infide-
lis.

VI.
Qua ratione
Concilium
Tridentinū
dicat simul
infundi Fi-
dem, Spem,
& Charita-
tem.

Tres hujus
pronunciati
acceptioes.

DISPUTATIO DECIMA-OCTAVA

De amissione Fidei.

CAUSIS omnibus ad habitus Fidei productionem declaratis, nunc qua ad ejus amissionem, seu destructionem pertinent, sunt explicanda, idq; tum in hac vitâ, tum sequente; utraque enim Fidei amissio peculiarem habet difficultatem. Dum verò habitus Fidei destructionem, ejusque causas declaramus, eadem operâ illius conservationem quantæq; sit durationis ostendimus, & quo pacto hac in re à gratiâ, Charitate, aliisque virtutibus merè ad voluntatem spectantibus differat, utpote qua per omne peccatum grave deperduntur.

SECTIO PRIMA.

Quo modo Fides amittatur in hac vitâ.
Vbi etiam de Fide vivâ & mortuâ.

I.
Fidei habi-
tus, nisi per
peccatum
non amitti-
tur.

D imprimis tanquam certum supponendum, nempe habitum Fidei, nisi per peccatum non amitti; cum enim ex se seu naturæ suâ, & ab intrinseco non petat desitionem, sed indifferens sit ad quamcunque durationem,

Deus qui eum infudit, nunquam illum tollit, nisi homo aliquid ponat, quo eum abiciat, vel demereatur.

Quærimus ergo, cum Fides non nisi per peccatum amittatur, utrùm amittatur per omne peccatum mortale. Dicendum Fidei habitum, non per quodvis peccatum mortale amitti. Hæc Conclusio est de Fide, & à Concilio Tridentino contra nostri temporis sectarios Sess. 6. can. 28. definita. Probat in primis ex illo Jacobi secundo, vers. 14. *Quid proderit, Fratres mei, si Fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat?* & vers. 20.

II.
Habitus Fi-
dei non a-
mittitur per
quodvis pec-
catum mor-
tale.

vers. 20. Fides sine operibus mortua est: ubi, quicquid dicant sectarii, aperte supponit Apostolus, Fidem posse sine charitate perflittere. David etiam duo gravissima peccata commisit, adulterii scilicet & homicidii, Fidem nihilominus non amittit. Hinc S. Augustinus libro primo de Trin. cap. 18. ait Fidem sine Charitate esse posse: non prodesse. Quod etiam alibi frequenter docet; multique in eadem veritate tradenda sunt Sancti Patres.

Fidem sine Charitate manere docent Patres.

III.

Omne peccatum, Fidei in sua ratione formalis non opponitur.

Ratio assertionis est: Omne namque peccatum rationem formalem objecti Fidei non destruit, nec ei in conceptu suo formali opponitur, ut per se videtur manifestum; quid enim vetat, ut quis homicidium, furtum, aut fornicationem committat, & tamen Deo objectum aliquod revelanti credat, hæc namque objecta formalia planè disparatè se habent, nec unum alteri illo modo est contrarium. Hinc fit, ut possit homo Deo credere, nec ullà ratione velle Fidem negare, quantumvis alia peccata, etiam gravia admittat, & in vitâ ac moribus Deum offendat. Sicut autem hæc peccata actibus Fidei non opponuntur, ita nec opponuntur habitui.

IV.

Obicitur: habitus Fidei est proprietas gratiæ, ergo destructa gratiâ destruitur.

Dices: Gratiâ habitualis, ut communis & certa habet Theologorum sententia, per omne peccatum mortale destruitur, ergo & habitus Fidei, utpote qui à gratiâ pendet sicut passio, seu proprietas à formâ: ac proinde gratiâ sublata tollatur etiam habitus Fidei necesse est, sicut, ubi amittitur gratia, virtutes omnes morales infusæ unâ cum eâ interdicuntur. Confirmatur ex illo I. ad Timoth. c. 1. v. 19. Bonam conscientiam quidam repellentes, circa Fidem naufragaverunt.

V.

Fides ad gratiam comparatur ut fundum ædificium.

Ad argumentum dico, habitum Fidei non comparari ad gratiam tanquam proprietatem ab eâ dimanantem, sicut comparatur Charitas, & virtutes morales infusæ, sed, ut optimè advertit Suarez comparatur habitus Fidei ad gratiam ut fundamentum ad ædificium, quod destructo ædificio potest etiamnum persistere.

VI.

Declaratur mens Apostoli.

Primum habitus nostris temporis consuetudo.

Ad Confirmationem respondetur, non velle per illa verba Apostolum, omne peccatum contra conscientiam destruere Fidem formaliter, sed solum dispositivè, quatenus nimirum per varia peccata minuitur affectus erga Deum, & hoc modo mens paulatim disponitur ad incidendum in hæresim, & ut quis liberius fruatur voluptatibus, ad Fidem si res ita ferat negandam. Hoc in more hodie videmus nostrî temporis hæreticis, qui cum adolescentem catholicis præceptis imbutum pervertere volunt, & ad suas partes pertrahere, non ab intellectu ejus incipiunt, sed à voluntate: vitii ergo eum primò ac voluptatibus implicat, fœdisque carnis illecebris & oblectamentis irretiunt, quibus penitus immerfus, ita occæcatur paulatim, ut & sui & Dei obliviscatur, & hoc pacto aptus tandem redditur qui ad hæreticorum castra se transferat: atque ita his magistris ab innocente in scelestum, ab homine in belluam, à belluâ in hæreticum transit.

VII.

Cur ob omne peccatum mortale non tollat Deus habitum Fidei.

Dices secundò: Ea est gravitas peccati mortalis, utpote quod est malitiæ quodammodo infinitæ, ut omnium omnino Dei donorum privationem mereatur, ergo & habitus supernaturalis Fidei: alioqui per nullum mortale peccatum tolleretur. Respondetur, Deum, si quod peccato mortali in rigore debetur facere vellet, posse etiam habitu Fidei peccatum hoc admittentem jure meritissimo orbare, sicut similiter ob justam in eum indignationem posset illum naturali etiam

vitâ privare, & statim deturbare ad infernum, sed cum iratus est, misericordiæ recordatur; vitam hanc relinquit, ut alteram, vitam scilicet gratiæ, recuperet, cujus recuperandæ, quamdiu vivit, Spem habet, ideoque Deus habitum fidei ex suâ benignitate & misericordiâ in eo relinquit, utpote qui Spei & justificationis est maximè conaturalis radix & fundamentum. Aliqua tamen peccata talis naturæ sunt, ut ob ea habitus fidei tollatur, uti postea dicitur.

Quare in peccatore remaneat habitus Fidei.

Quoad secundum, de Fide scilicet vivâ & mortuâ, formatâ & informi, communis est hæc Theologorum Fidei divisio, desumpta ex Sancto Augustino libro de cognitione veræ vitæ, cap. 32. eamque tradit Divus Thomas 2. 2. q. 4. art. 3. 4. & 6. quem Thomista & alii sequuntur. Eadem Fidei divisio habetur in Sancto Bernardo sermone secundo de resurrectione.

VIII.

De Fide vivâ & mortuâ, formatâ & informi.

Fides ergo viva, seu formata illa est, quam in animâ vel Angelo gratia, quæ vita est animæ, & charitas comitatur; Fides verò in animâ sine gratiâ & charitate est informis & mortua: quo sensu dixit S. Jacobus, cap. 2. vers. 20. Fides sine operibus mortua est. Fides ergo destructâ gratiâ non destruitur, ut volunt sectarii, sed solum vitâ illâ, splendore, & ornâtû orbat, quæ ipsi ex gratiæ concomitantia accedebant. Quoad autem Fides maneat aliquando sine gratiâ & charitate, seu operibus, testatur idem Apostolus capite illo secundo citato, versu 17. ubi sic habet: Fides, si non habet opera, mortua est in semetipsâ: ergo manet juxta Apostolum, quamvis sit mortua, seu non habeat opera. Sicut actus eleemosynæ ab homine in gratiâ existente factus, est opus vivum, in homine sine gratiâ mortuum, sicque idem opus successivè est vivum & mortuum: idem ergo contingere potest in habitu Fidei.

IX.

Declaratur quid sit Fides viva & mortua.

Ostenditur eandem Fidei habitum posse successivè esse vivum & mortuum.

Dices: Juxta S. Jacobum loco citato: Fides sine operibus mortua est, ergo unâ cum gratiâ destruitur, sicut enim homo mortuus non est homo, ita Fides mortua non est Fides. Confirmatur: nam S. Gregorius homil. 26. in Evangelia sic habet: Vera Fides est, quæ in hoc, quod verbis dicit, moribus non contradicit: ergo juxta S. Gregorium post commissum peccatum, & amissam per illud gratiam & charitatem, non manet vera fides, ergo nec Fides; sicut enim, inquit, quod non est verum ens, non est ens; ita quod non est vera Fides, non est Fides.

X.

Objicitur: Fides mortua non est magis Fides, quam homo mortuus est homo.

Ad solutionem notandum, duobus modis sermonem hic esse posse de verâ Fide, vel quoad essentiam, vel quoad statum, seu in esse substantiæ, & virtutis. Loquendo itaque de Fide quoad essentiam seu substantiam, Fides informis seu mortua, hoc est, quæ in animâ existit sine gratiâ & charitate, est vera Fides, habet namque veram rationem & conceptum Fidei; conceptus quippe verus & essentialis Fidei in eo situs est, ut rebus revelatis assentiatur propter auctoritatem divinam, ad hoc autem præstandum nec actus Fidei formaliter, nec habitus efficienter eget gratiâ, vel charitate, cum conceptus ille sit ab istis diversissimus. Si verò sermo sit de Fide quoad statum, seu in esse virtutis, hoc est, secundum diversum statum subjeçti, cum gratiâ scilicet & charitate, vel sine illis existentis habitus Fidei, quamvis quoad essentiam sit vera Fides, ut dixi, non tamen est vera virtus Fidei simpliciter, cum juxta Sanctum Thomam 2. 2. quæst. 6. art. 2. & dictum ab omnibus Theologis acceptum, charitas sit forma virtutum.

XI.

Duplex Fidei acceptio: quoad essentiam, & quoad statum.

An Fides sine Charitate sit vera Fides in esse virtutis.

Hinc

Tom. II.

XII. *Ostenditur dari veram fidem quoad substantiam sine gratia, non tamen quoad statum.*

Explicatio dicti S. Gregorii n. 10. resus.

Hinc ergo constat ad objectionem: quando enim Sanctus Jacobus dicit Fidem sine operibus esse mortuam, non loquitur de Fide quoad substantiam, seu essentiam, sed in esse virtutis, cum in peccatore careat illo splendore & vita ei à gratiâ & charitate extrinsecus communicatâ, nec quidquam fructuosum in ordine ad vitam æternam operatur. Atque ex hoc constat differentia inter Fidem mortuam & hominem mortuum, vita enim hominis est ipsi intrinseca, & cum eo identificata, ipsaque ejus essentia, per quam denominatur vivens, consistit quo realiter in materiâ, formâ, & unione, quarum ullâ sublâtâ, entitas hominis destruitur: vita verò Fidei est illi extrinseca. Eodem modo respondetur ad pronuntiatum illud Divi Gregorii, Fidem scilicet sine gratiâ & operibus esse veram in esse substantiâ, seu essentia juxta jam dicta, non quoad statum, & in esse virtutis, ut fusè declaratum est. Atque hæc doctrina apertè tradita est in Concilio Tridentino Sess. 6. can. 28.

vertunt aliqui, hæretici, contra quos canones illi sunt facti præsertim vigesimus octavus, non negabant Fidem per infidelitatem amitti, unde non erat opus ut Concilium quidquam hac in re contra eos illic definiret, maxime cum antea in capite illo 15. hoc expressè tradidisset. Quia tamen Concilium capite illo decimo quinto citato, non directè, sed quasi per parenthesis hoc dixit, Fidem scilicet per infidelitatem amitti, putant nonnulli id non esse de Fide; aiunt tamen omnes, cum Concilium absolutè hoc affirmet, non posse sine errore negari.

Capitulum 15. Canones Conc. Tridentini ejusdem sensus auctoritate.

Nec ad hanc veritatem stabilendam desunt testimonia ex sacris literis desumpta. S. Paulus itaque 1. ad Timotheum cap. 1. in fine dicit hæreticos naufragium circa Fidem fecisse, id est, ut loquitur S. Chryostomus homilia quinta in eam Epistolam, ab Ecclesiâ & Fide exciderunt: sicut enim, inquit Sanctus hic Doctor, qui naufragium fecit, rebus omnibus amissis nudus evadit, ita qui ex Ecclesiâ nave per infidelitatem excidit, interna Dei dona omnia, & virtutes amittit: loquitur autem hoc loco Apostolus de Hymenæo & Alexandro, qui tamen non omnes Fidei articulos, sed tantum resurrectionem negabant, ut postea S. Paulus declarat, & tamen eò quòd hunc unum articulum obstinatè negabant, eos dicit fidei naufragium fecisse. Unde idem Apostolus in eadem Epistolâ, cap. 6. num. 4. de hæretico loquens: *Superbus est*, inquit, *nihil sciens*, hoc est, ut rectè explicat Suarez, nihil certò & firmiter credens.

IV. Scriptura testimonio probatur Fidem infusam amitti per infidelitatem.

SECTIO SECUNDA.

Utrum per omne peccatum hæresis, vel infidelitatis tollatur habitus Fidei.

I. *Si actus hæresis vel infidelitatis tollat habitum Fidei, debet esse deliberatus.*

DIXI peccatum, si enim actus hæresis, seu infidelitatis sit planè indeliberatus, non est cur per eum tollatur habitus Fidei, cum nullum vel in Scripturâ, vel Conciliis, vel Patribus sit hujus rei fundamentum. Idem à fortiori dicendum de eo, qui omnino invincibiliter dissentit alicui articulo Fidei, planè scilicet ignorans objectum illud esse à Deo revelatum; hunc enim, opinor, nullus dicit amittere Fidem infusam, cum illum ipsum articulum etiamnum credat implicitè, quatenus nimirum explicitè credit omnia vera esse, quæ ab Ecclesiâ dicuntur esse à Deo revelata. Certum denique est eum, qui uni Fidei articulo dissentit, non statim amittere habitum Fidei acquisitæ circa alios articulos. Quæstio itaque procedit de solo habitu Fidei infusæ.

Hanc etiam doctrinam unanimi consensu tradunt Sancti Patres, inter quos Sanctus Augustinus eam apertissime variis locis docet, ut libro primo contra Epistolam Parmeniani, capite 7. item de Fide & Symbolo, capite decimo: capite etiam quinto Enchyridii, & alibi. Hoc ipsum clarè affirmant alii Patres, qui passim docent eos, qui in hæresim inciderunt, non esse verè, sed solo nomine Christianos, ergo juxta illos habitus Fidei infusus per actum hæresis, seu infidelitatis amittitur; si enim illum retinerent, non nomine tantum, sed re essent Christiani.

V. Docent Sancti Patres per unum alium hæresis tolli fidem infusam.

II. *In hæretico extra unum Fidei articulum non manet Fides infusa circa reliquos.*

Conclusio: Quisquis per peccatum mortale hæresis (per hæresim intelligi etiam infidelitatem) uni Fidei articulo dissentit, statim habitum Fidei infusæ circa omnes Fidei articulos amittit: ita Divus Thomas 2. 2. q. 5. art. 3. estque communis Theologorum sententia, ut non sit opus auctores referre, cum unus inventus sit Durandus, qui hoc negaverit, cujus opinionem secuta est Glossa Cap. *Firmiter* de summâ Trinitate. Dicit ergo Durandus in 3. Dist. 23. quæst. 9. etsi quis uni vel alteri Fidei articulo deliberatè dissentiat, si tamen assensum aliquibus præbeat, habitum Fidei infusæ eum non amittere.

SECTIO TERTIA.

Sitne inter actum hæresis & habitum infusum Fidei repugnantia physica.

III. *Ex Concilio Tridentino ostenditur Fidem infusam per actum hæresis amitti.*

Præbatur tamen conclusio primò ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 15. ubi sic habetur: *Afferendum est, non modo infidelitate, per quam & ipsa Fides amittitur, sed etiam quocumque alio mortali peccato, quamvis non amittatur Fides, acceptam justificationis gratiam amitti.* Nec refert quòd Concilium in Canonibus hoc totum non repetierit, nec dixerit in iis denuo Fidem per infidelitatem amitti, sed tantum afferuerit Fidem per omnia peccata non amitti; hoc, inquam, non obstat, doctrina enim capitum non minus est de Fide, quam doctrina canonum. Deinde, ut benè ad-

QUÆRES, Quomodo cum habitu Fidei infusæ pugnet actus hæresis, seu infidelitatis, physicè, seu ex naturâ rei, an moraliter solum, ac demeritoriè, & ex ordinatione divinâ? Communis est Thomistarum opinio, actum hæresis physicè pugnare cum hoc habitu infuso; quod etiam docet Vasquez 1. 2. Disp. 9. cap. 4. quem sequitur Torrez, & alii.

I. An actus hæresis physice, an solum moraliter tollat habitum infusum Fidei.

Dicendum tamen, hanc inter actum hæresis & habitum Fidei infusæ pugnam non esse physicam, sed moralem tantum, & hunc ab illo destrui solummodo demeritoriè: ita Suarez tomò tertio de Gratiâ, libro 11. cap. 7. & hic, Disp. 17. Sect. 2. num. 4. Coninck Disp. 17. d. 3. & Disp. 18. dub. 4. & alii.

II. Actus hæresis non pugnat physice cum habitu infuso Fidei.

Ratio Conclusionis est: Actus enim infidelitatis vel hæresis nihil physicum habet cum habitu Fidei infusæ impossibile; habitus siquidem infusi,

III. Ratio à priori cur non infusi,